

KÜÇÜK ASYA'DAN TÜRK HALK MUSİKİSİ

Béla Bartók

Çeviren Bülent Aksoy

Pan Yayıncılık: 210

ISBN 978-605-9646-27-7

100

İstanbul Macar Kùltür Merkezi'nin katkılarıyla.

©Pan Yayıncılık, 2014

Sertifika No: 10907

Birinci Baskı: Ekim 1991

İkinci Baskı: Mayıs 2017

Yayın Yönetmeni: Ferruh Gençer

Kapak Tasarımı: Fatih M. Durmuş

Kitap Grafiği: Şirin Doğan

Baskı: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Deve Kaldırım Cad. Gelincik Sok.

No: 6 Kat:3 Bağcılar - İstanbul

Tel. (0212) 445 32 38 • info@ayhanmatbaa.net

Sertifika No: 22749

Pan Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Barbaros Bulvar 18/4 Beşiktaş 34353 İstanbul

Tel. (0212) 261 80 72 - 227 56 75 • Faks (0212) 227 56 74

www.pankitap.com

İÇİNDEKİLER

Béla Bartók'un Türk Halk Musikisi Araştırması Üzerine	5
Çevirenin Önsözü	12
Yayıma Hazırlayanın Önsözü	20
El Yazmaları	30
Eklemeler-Düzeltilmeler	34
Béla Bartók'un Önsözü	43

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Bölüme Giriş	45
Ezgilerin Yapısı	45
Bazı İcra Özellikleri	55
Vilayetler, Köyler, İcraçılar ve Öteki Bilgiler	58
Bazı İcraçıların Ayırt Edici Özellikleri	61
Musikinin Notaya Alınmasında Kullanılan İşaretlerin Açıklanması	63
Musiki Örnekleri	67
Ezgilere İlişkin Notlar	184

İKİNCİ BÖLÜM

İkinci Bölüme Giriş	195
Güfteler	195
Nakaratlar	197
Güftelerin Öteki Bazı Özellikleri	199
Fikrin Anlatımı Bakımından Güfteler	202
Güfte ile Ezgi Arasındaki Bağ	207
Sonuçlar	208
Güftelerde Kullanılan İşaretlerin Açıklanması	209
Güfteler	210
Güftelere İlişkin Notlar	228
Kurt Reinhard'ın Sonsözü	229
Ek: Türk Sözlü Ezgilerinin Sözlük Düzenine Göre Dizini	241

EK BÖLÜM

Béla Bartók'un İki Makalesi	250
Béla Bartók'un Mektupları.....	268
Halk Müziği Hakkında Üç Konferans	279
Bibliyografya	310
İlk Dizelerine Göre Güfteler Dizini	311
Genel Dizin.....	312

Béla Bartók'un Türk Halk Musikisi Araştırması Üzerine

Béla Bartók'un 1936'da gerçekleştirdiği derlemenin malzemesi bestecinin ölümünden seneler sonra yayımlandı. Halbuki Bartók Macar ve Türk eski tarihini de ele alan ve karşılaştırmalı halk müziği araştırmasının temel eserlerinden biri olan bu çalışmasını kendisi de önemserdi. Uzun bir aradan sonra gerçekleştirdiği ilk ve aslında son diyebileceğimiz derleme seyahatiydi bu. Türk halk müziği o derecede ilgisini çekti ki, Amerika Birleşik Devletleri'ne iltica etmeden önce Türkiye'ye yerleşme konusunu bile uzunca değerlendirmişti.

Béla Bartók'un Türkiye'ye nasıl ulaştığını, bu derleme ve kitabın nasıl oluştuğunu kısaca gözden geçirelim.

Bartók'un halk ezgi derlemesi ve halk müziği araştırması konusuna olan merakı Zoltán Kodály ile olan tanışıklığından kaynaklandı. 1905'te gerçekleşen Székelyföld derleme çalışmasını diğer derleme seyahatleri izledi. Macar halk ezgilerini düzenli derleme ve inceleme çalışmalarından sadece bir kaç ay sonra, 1906 senesinde Kárpát havzasında yaşayan Slovak ve sonraları Romen halk müziği gelenekleri incelemesine girişti (Bartók 1923, 1959). Bartók'a göre Macar müziğinin özellikleri, değişik halkların gelenekleri arasındaki benzerlik ve farklar, sadece komşu halkların müziğinin detaylı tanınmasıyla belirlenebilir. Bu önemli çalışmayı Trianon Antlaşması'na (4 Haziran 1920) kadar sürdürdü. Bu tarihten sonra başka ülkelere bağlanan bölgelerdeki derleme çalışmaları sürdürülemez hale geldi.

Kaydettiği, nota ve sözleriyle kaleme aldığı yaklaşık 6000 Macar ezgisinden yola çıkarak hazırlanan *Macar Halk Şarkıları*, *Genel Bir Koleksiyon (Magyar népdalok, egyetemes gyűjtemény)*, Bartók 1991) kitabındaki ezgilerin bir kısmını *Gyermekeknek* (Çocuklar için), *Mikrokosmos* serisi veya *Keman Düetleri* gibi eserlerinde uyarladı.

Macarlarla akraba halk ve başka halkların müziği de ilgi alanındaydı. 1913'te bölgede yaşayan Arapların halk müziğini incelemek üzere Kuzey Afrika, Biskra-bölgesindeki vahaları dolaştı. 1932'de Kahire'de düzenlenen Arap Müziği Kongresi'ne katıldı. 1919'da Felvidék (günümüzde Slovakya'da kalan eski Kuzey-Macaristan) bölgesinde Kárpát-Ukran halk ezgileri derledi. 1929'da Sovyet Birliği'ne seyahat etti. Seyahati sırasında Leningrad fonogram arşivini ziyaret etmeyi de ihmal etmedi. 1924'te yayımladığı üç Çeremis halk ezgisinde rastladığı pentatonik unsurları, Macar halk ezgilerindekilere benzetip karşılaştırmalı makalesinin son sözünde "Macar pentatonik ve Çeremis ezgileri arasındaki bağlantının kuşkusuz" olduğunu vurguladı (Bartók 1935). Bu bulguyu o derecede önemsemi ki Rusça öğrenmeye başlayıp, Volga Çeremis bölgesine bir derleme seyahati hazırlıklarına koyuldu. I. Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra bu planı imkânsız hale geldi, ama Türk derleme giriş metninde de okuyacağımız gibi, bu planından sonraları da vazgeçmedi.

Kendisinin söylediği gibi: "... çalışmamıza başladığımızda, bizde bir önsezi oluştu...öyle ki pentatonik üslubun oluşumu Asya ve kuzey Türkler'de gerçekleşmiş olabilir...Birtakım Çeremis ezgilerin varyantları olan Macar ezgiler dışında Kazan civarı kuzey Türk ezgilerinin varyantları olan Macar halk ezgilerine de rastladık. Geçenlerde ulaştığım Mahmud Ragib Gazimihâl'in *Türk Halk Musikilerinin Temel Hususiyetleri Meselesi** adlı eserinde de buna benzer bir kaç ezgi buldum. Belli ki buna benzer tüm ezgilerin ortak bir kaynağı var ve bu kaynak da merkezi, eski kuzey-Türk kültürüdür" (Bartók 1936) .

Bunları takiben o dönem kurulan Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi profesörü olan László Rásonyi 1 Aralık 1935 tarihinde Bartók'a mektup yazar. (Doc B3: 179-181). Rásonyi Macar halk müziği ve bunun Türk bağlantılarıyla ilgilenen, Türkiye Müzeler Genel Müdürü Dr. Hâmit Koşay'ı uzun süredir tanırdı. Rásonyi kendisine Bartók'un *Macar Halk Müziği ve Komşu Halkların Müziği* adlı eserini ulaştırır** (*A magyar népzene és a szomszéd népek zenéje*). Aynı zamanda Halkevi yöneticilerinden biri olan Hâmit bey, Rásonyi'den Bartók'a mektup yazmasını rica eder. Mektup birtakım konuların yanı sıra bunları da içerir:

"Türkiye çapında faaliyetlerde bulunan Halkevi'nin yöneticilerinin toplantısında konuşulduğu gibi sayın Profesör beyden, bir Ankara seyahatinin zorluklarına katlanıp konuya en yüksek derecede hâkim olan biri olarak, üç konuda sunum yapması, ayrıca dünyaca bilinen bir piyano üstadı olarak, bir konser dahilinde müzik hayatımızın üstün seviyesini de takdim etmesi rica olunur. Sunumun konuları şöyle: 1) Macar ve Türk müziği [eski pentatonik halk müziği] ilişkileri; 2) Macar müziğinin oluşumu ve günümüzdeki durumu [modern müziğimizin halk müziğiyle olan bağlantıları]; 3) Türk milli müziği nasıl oluşabilir? Halkevi bir derleme gezisinin organize edilmesinde de yardımcı olabilir, çünkü kuruluşun birimleri ülke çapında yaygın bir şekilde yerleşik ve devlet aparatına da erişimleri var."***

Rásonyi, Bartók'un ziyaretiyle Macar müzik kültürünün öneminin de tanıtılabileceği ve bunun sayesinde Ankara'da yeni kurulan Opera'da genç Macar yeteneklerin sabit bir gelir elde edebileceği görüşündeydi.

* Gazimihâl (1936)

** Türkiye seyahati, Türkiye derlemesi ve yayımlama konusu hakkında Bartók'un mektuplarından ve bunun yanında *Népdalgyűjtés Törökországban (Türkiye Halk Ezgi Derlemesi)* adlı seyahatnamesinden bilgi alabiliriz (Lev 2, 3, 4). Bunlar haricinde Amerikan yayınının önsözünde B. Suchoff özellikle üstte anılan belgelere dayanarak keyifli bir şekilde konuyla ilgili olayları ele alır.

*** Bu dönem pentatonik ton düzeni eski Türk özelliği olarak nitelendiriliyordu. Örneğin (Saygun 1936): "Pentatonik olan yerlerde: a) sakinler Türktür; b) Türkler eski çağlarda medeniyet kurup, yerel sakinleri etkiledi." veya (Kösemeihal 1936): "Eskiden Amerika'daki ve Afrika'daki pentatoninin Orta Asya'dan kaynaklandığına inanmazdım, ama itiraf etmeliyim ki, artık inanıyorum." Bartók çapında bir bilim adamının Türk müziğinin pentatonik temelleriyle ilgili bu iddaiyi doğrulayacağını umut ediyorlardı. Günümüzde bu teorinin güney Türkleri için geçerli olmadığı ortaya çıkmıştır.

Rásonyi'nin değindiği diğer bir konu ise, Türklerin Alman müzik egemenliğini abartılı buldukları ve Macar halk müziği, sanat müziği ve genel olarak Macar yaklaşıminın Türklere Almanlarınkinden daha yakın olduğu, daha faydalı olabileceği idi.*

Bartók 18 Aralık 1935 cevap mektubunda karşılık istemeden Ankara'ya seyahat edebileceğini bildirip 1936 Haziran veya Mayıs ayında bir tarih önerir (Lev. 3: 406-408).

1936 Nisan ayında Bartók'a, Ankara Halkevi müdüründen Fransızca resmi davet mektubu gönderilir. Mayıs'ta halk müziği derlemesi metotları ve kendi ekolünün başlıca unsurlarını tanıtmada konusunda sunum yapması talep edilir. Bartók mektubu büyük bir sevinçle karşılayıp hemen cevap verir (Lev. 3: 411-412).

Yazın Bartók Türkçe öğrenmeye başlar, bu oldukça zorlayıcı bir süreç olur (Lev. 3: 413).

Ekim'de üç sunumunun metnini Ankara'ya gönderir (Bartók 1936) ve 17 Ekim'de Ankara'da yaşayan eski bir öğrencisine şunları yazar:

"Daha önce yazmak istememiştim, çünkü Halkevi tarafından alınan tren bileti ancak bugün elime geçti ve böylece seyahatim bugün kesinleşti. İstanbul'a 2 Kasım sabah, 7:35'te, Ankara'ya 5 Kasım'da ulaşacağım," (Bartók, Béla jnr. 1981).

Bartók'un Türkiye'deki çalışma karşılığında bir tek ikinci sınıf tren bileti istemesi tipiktir (Lev. 2: 119-120).

Bartók 2 Kasım 1936 tarihinde İstanbul'a ulaşır ve kahvaltısını İngiltere konsolosu William Hough'un evinde yapar. Öğleden sonra, Macar keman virtüozu Licco Amar ile konservatuvara gider. Burada çoğunlukla şehre düzensiz uğrayan müzisyenlerin ezgilerinden oluşan altmış beş plaklık koleksiyonu inceler. Ertesi gününü de orada çalışarak geçirir. Tek başına yaptığı yürüyüşler sayesinde o dönemin "tamamen doğulu" şehir hayatına da bakma fırsatını yakalar. Türkler onu köylerde yapılması planlanan çalışmalar konusunda pek teşvik etmezler, Bartók'un aktardığı gibi: "... dediklerine göre, oralara gitmenin pek anlamı yok" (Lev. 4: 564).

4 Kasım akşamı Saygun'la yola çıkar. Ankara'da üç sunum yapar, 7 Kasım'da da bir konser verir. 17 Kasım'da düzenlenmesi düşünülen konser öncesi Çorum'da kısa bir derleme çalışması yapmak ister, yalnız hastalığı nedeniyle bu gerçekleşmez. Yine de derleme çalışmasına Ankara'da başlar. 16 Kasım'da, o dönem Ankara'da çalışan, on üç yaşındaki Çorumlu Hatice Dekliođlu'dan altı, eski Ankara sakini Emine Mukta'tan ise yedi ezgi derler. 17 Kasım'da, Ankara'da resepsiyonist olarak çalışan Sivaslı Divrikli Ali'den iki ezgi derlemeyi başarır, ama sonraları bunları yayımlamayı uygun bulmaz.

* Türk hükümeti bir Müzik Yüksekokulu kurması için Hindemith'i bu aralar Ankara'ya davet etmişti.

Toplam 87 (+14) ezgiden* 15 (+2)'si başkentte kaydedilir. Kadın seslerinden derleme sadece burada mümkün olur ve hakiki bir ağıt bile kaydetmeyi başarır.

Bartók'un iyileşmesi ve 17 Kasım konserinin gerçekleşmesinden sonra, planlanan derlemeye çıkabilirler. 18 Kasım akşam, Rásonyi'nin önerisi doğrultusunda Türkiye'nin güneyinde bulunan Adana yakınlarındaki Osmaniye civarındaki bölgeye giderler. Bu bölge birtakım göçebe kavimlerin kışlık yerleşimi olarak bilinirdi. Göç hayatını sürdüren insanların eski müzik âdetlerini de muhafaza etmekte daha başarılı oldukları varsayıldığı için bu bölge seçilmişti. Bartók'a sohbetlerde ve metinlerin kaydında yardım etmek üzere besteci Adnan Saygun (o dönemki adıyla Saygın) ve Ankara Konservatuvarı'nın iki kompozisyon öğrencisi eşlik eder. Saygun anılarında Bartók'un kendisiyle, iki kişi olarak seyahat etmek istediğini anlatır, araştırma ekibini fazlasıyla kalabalık bulur.

19 ve 20 Kasım Adana'da, köylerden getirilen şarkıcılarla başarılı bir çalışma yaparlar, toplam 26 ezgi kaydedilir. Bu esnada Bartók'un ezgi sınıflamasına göre, 1. sınıfın başında örnek olan 1a.b. ve 2 No.lu ezgiler kaydedilir. Bartók henüz Macar ve Türk üsluplarındaki benzerliğine değinmez.

Üçüncü gün, 21 Kasım'da, Tarsus'a giderler. Burada kaydedilen iki ezgiyi Bartók sonraları yayımlamaz. Buradan Mersin'e geçip, Akdeniz kıyısındaki büyükçe bir köyde üç ezgi kaydetmeyi başarırlar, bunlar yayımlanan ezgiler arasına geçer.

Öğleden sonra, Osmaniye'ye varırlar. 70 yaşındaki Ali Bekir oğlu Bekir'den dinlenen ezgi Bartók'u çok heyecanlandırır, "Aman Tanrım, bu sanki eski bir Macar ezginin varyantıydı". Beklenen hakiki saha çalışması böylece Osmaniye'de başlamış olur. Toplam 11 ezgi derlenir.

Ertesi gün, at arabasıyla yakınlarda olan Çardaklı köyüne geçerler. Burada derleme yapmak başlarda imkânsız görünür, ama eski bir siyasetçinin yardımıyla sekiz şarkıcıdan 15 ezgi derlerler, bunun dışında 6 enstrümantal parça ve Bekir dayınının "Macar" ezgisi burada da ortaya çıkar.

24 Kasım'da arabayla Toprakkale'ye geçip yük arabası kiralarlar ve dağların dibinde, kışlık yerleşimlerine dönen göçebelerin çadır kampına yönelirler. Öğlen vaktinde çadırlara varırlar, ama yalnız kadınları evde bulurlar. Kadınlar kocalarının onayı olmadan türkü söylemeyeceklerdir. Az sonra eve dönen çoban delikanlıdan bir parça derleyebilirler.

Yemekten sonra, sırtlarındaki fonografla yollarına devam ederler. Tecirli aşiretinin kışlık yerleşimine yönelirler. Ev sahibinin bir değil, hatta iki eşi de yakınlarında, aynı evde olmasına rağmen burada kadınlardan derleme yapamazlar. Sonuçta bu-

* Parantezdeki ezgi sayısı kaydedilen, ama Bartók tarafından bir nedenle sonraları yayımlanmayan ezgilerin sayısıdır.

rada 5 (+2) şarkıcıdan 9 (+2) ezgi derleyebilirler. Derleme 25 Kasım'da Adana'da tamamlanır, burada 3 (+1) ezgi kaydediler. 27 Kasım tarihinde Bartók Ankara-Haydarpaşa biletini alır ve 29 Kasım civarı Macaristan'a döner.

Derlenen ezgilerin sayısı 101 olur. Bartók bunların 87'sini yayımlamayı düşünür, 14 parçayı çeşitli nedenlerden dolayı yayımlamaz. Bunlardan 10'unu Saygun inceleyip 1976 Macar yayımında notlarla beraber yayımlar. Bartók'un incelenmeyen ezgiler hakkındaki birkaç notu: "Şekil düzensiz, notası hazırlanmadı" (M.F. 3152), "Nezaketten notası hazırlanmadı" (M.F. 3169), "Şarkının tonu bozuk, yayımlanamaz" (M.F. 3174a, b), "Garip menşe, anlaşılabilir entonasyon" (M.F. 3180), "Şarkının tonu bozuk" (M.F. 3187).

Bartók düzenlenen derlemenin birtakım eksikliklerine seyahatnamesinde yer verir: "Ezgilerle ilgili tüm bilgiler her zaman alınmadı, (yeterli sayıda) kadından şarkı derlenemedi, sözlerin kaydedilmesinde eksiklikler oluştu". Ufak bir eksiklik olarak, Bartók'un farklı pratik nedenlerden tercih etmiş olduğu, teknik bakımdan pek uygun olmayan Edison fonograf kullanmasından da bahsedilebilir. Mum silindir ile ancak iki dakika aralıksız kayıt mümkündü ve ses kalitesinin kusursuz olduğu da söylenemezdi.

Budapeşte'ye döner dönmez, Bartók kaydedilen 64 silindirlik malzemenin notasını yazmaya koyulur. Bu çalışmanın çoğunu Mayıs 1937'e bitirir ve Türk-Macar ortak yayını önerisinde bulunur. Bundan sonra, metinlerle ilgili sıkıntılar konusunda 20 Haziran 1937'ye kadar Saygun'la yazışmaya devam eder. Beste çalışmaları ve konserler nedeniyle Bartók'un konuyla ilgili mektuplaşmasında dokuz aylık bir ara oluşur. 30 Kasım tarihinde, kendisine altı aydır cevap yazmayan Rásonyi'ye şöyle yazar: "Galiba Türkiye'deki çalışmalar söndü, artık bir tek Adnan Bey'le yazışıyorum ve kendisi de halk müziği konusuyla ilgili pek olumlu gelişmelerden bahsetmiyor." 29 Aralık'ta Bilimler Akademisi'nde *Adana Yöresi Türk Halk Müziği* başlığıyla bir sunum yapar.

1938 Mayıs ayında Bartók konuyu tekrar ele alır ve geri kalan Türkçe metinleri Rásonyi'ye gönderir

(Lev.3: 431). 13 Mart'ta Alman ordusu Avusturya'yı ele geçirir ve bu Bartók'u aşırı derecede sarsar. Avusturya Müzik Bestecileri Birliği, Alman *STAGMA* Birliği'ne bağlanır. *Universal Edition*'un çoğu Yahudi olan yöneticilerini görevden uzaklaştırırlar. Annesinin Çekoslovakya'dan gönderilen emekli maaşı da belirsizleşir (Lev. 3: 431). 1938 Nisan ayı sonlarında "Bu kahrolası Alman hücumu beni çok zor durumda bıraktı, çünkü haftalar sorunlarım ve bunları düşünmekle geçti" diye yazar László Rásonyi'ye.

1939 Aralık ayında Bartók, çok sevdiği annesini kaybeder. Kesin olarak iltica etme kararını verir. Öğrencisi Jenő Deutch ile Türk müziği örneklerinin notalarını

temize çekmeye başlar. Türkçe metinlerin daktiloyla yazılan nihai bir versiyonu da hazırlanır. Daha önce değindiğimiz gibi, Amerika yerine, başlamış olduğu derlemeyi devam ettirmek üzere Türkiye'ye gitmek ister. Saygun'dan, Türkiye'de mütevazî, geçinmesine yetecek kadar bir maaş karşılığında müzikolog olarak çalışma imkânı olup olmadığını araştırmasını rica eder. Saygun başlarda olumlu cevap verir, yeni Bakanı tanıdığını vurgulayarak, Bartók'un yerleşmesinin hızlıca halledilmesini umduğunu yazar (bkz. Saygun (1976: 417). Daha sonraları, Türkiye'nin iç ve dış siyasetinde meydana gelen değişimlerden dolayı hem Bartók, hem kendisi Ankara'da istenmeyen insanlar olur, böylece bu plan suya düşer.

Bartók ilk olarak 1940 yılı Nisan ayında Amerika'ya konser vermek ve bilimsel sunum yapmak üzere gider, 8 Ekim 1940'ta nihai olarak ABD'ye iltica eder. New York'a yerleşip Columbia Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlar. Burada Milmann Parry'nin Sırp-Hırvat ezgi derleme koleksiyonunun notalarını hazırlar, Romen derleme ve Sırp-Hırvat ezgi koleksiyonuyla ilgili makaleler yazar. Sırp-Hırvat çalışmasıyla ilgili sözleşme imzalar, ama *Rumanian Folk Music*'i yayımlayacak yayınevi bulamaz. Bu çalışmasının enstrümantal ve vokal ciltlerini 1942 Aralık ayında tamamlar. Amerika'daki seneleri genel olarak büyük zorluklar içinde geçer, "sömestreden sömestre geçiniyoruz" diye yazar (Lev. 2: 17).

1943 Haziran ayında Bartók, Ralph Hawkes'a "Türk malzemesini yayıma hazırladım, 100 sayfalık bir giriş metni, vs. Çok ilginç olmasına rağmen pek az kişiyi ilgilendiriyor, halbuki vardığım gerçekten özel neticeleri, çok katı yöntemle kanıtladım da. VE doğal olarak, bunları yayımlamak isteyen kimse yok," diye yazar (NYBA: 31 Temmuz 1943 tarihli mektup)

Birçok başarısız yayımlama denemesinden sonra, 1 Haziran 1944'te Bartók *Turkish Folk Music from Asia Minor*'ın düzeltilmiş metnini Columbia Üniversitesi'nin müzik kütüphanesine bırakır.

Kitap ilk olarak 1976'da yayımlandı, hem de iki yerde birden. Bunlardan biri A.A.Saygun'un büyük makalesiyle İngilizce olarak Macaristan'da, diğeri hemen hemen aynı zamanda Amerika'da Benjamin Suchoff'un önsözü ve Kurt Reinhard'ın sonsözüyle yayımlandı. Bestecinin oğlu Péter Bartók 2012'de Amerika'da sadece Bartók'un metninin, notalarının ve notlarının bulunduğu bir yayın yaptı. 1976 tarihli İngilizce yayının Türkçe çevirisi 1991'de İstanbul'da, Bülent Aksoy'un çevirisiyle Pan Yayıncılık tarafından yayımlandı. Bartók'un bu önemli eserinin yeni baskısı yine Pan Yayıncılık tarafından Macar Kültür Merkezi'nin katkılarıyla yayımlandı.

János Sipos

Aralık 2016

(Çeviren Áron Sipos)

Kısaltmalar

- Doc B3 : Dille, Denijs (yay. haz.), Documenta Bartokiana vol 3, Mainz: Schott, 1968
Lev. 2 : Bartók Béla leveli (Béla Bartók mektupları), Budapeşte: Művelt Nép, 1951
Lev. 3 : Bartók Béla leveli (Béla Bartók mektupları), Budapeşte: Zeneműkiadó, 1955
Lev. 4 : Bartók Béla családı leveli (Béla Bartók aile mektupları), Budapeşte: Zeneműkiadó, 1981
NYBA : Bartók Archives, New York
BBAB : Bartók Archives, Budapeşte
M. F. : Macar Etnografya Müzesi Fonograf No.

Aktarılan eserler

- Bartók and Arab Folk Music* (DVD-ROM, yay. haz. János Kárpáti ve László Vikárius). Budapeşte: European Folklore Institute
Bartók, Béla – Lord, Albert B. (1951). *Serbo-Croatian Folk Songs*. New York: Columbia University Press
Bartók, Béla (1923). *Volksmusik der Rumänen von Maramureş*. Münih: Drei Masken Verlag.
Bartók, Béla (1935). *Melodien der rumänischen Colinde* (Weihnachtslieder). Viyana: Universal Edition.
Bartók, Béla (1936). *Halk müziği hakkında*. Ankara: Receb Ulusoglu Matbaası.
Bartók, Béla (1959). *Slovenské Ľudové Piesne – Slowakische Volkslieder, I Bd*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied
Bartók, Béla (1976). *Turkish Folk Music from Asia Minor*. Yay. haz. Benjamin Suchoff. Princeton: Princeton University Press
Bartók, Béla (1991). *Magyar Népdalok, egyetemes gyűjtemény*. Budapeşte: Akadémiai Kiadó.
Bartók, Béla (1991). *Küçük Asya'dan Türk Halk Musikisi* (çev. Bülent Aksoy). İstanbul: PAN
Bartók, Béla (2002). *Turkish Folk Music from Asia Minor*. (gözden geçirilmiş). Homosassa (Florida): Bartók Records
Bartók, Béla jnr. (1981). *Apám életének krónikája*. Budapeşte: Zeneműkiadó Vállalat.
Gazimihâl, Mahmut Ragip (1936). *Türk Halk Müziklerinin Tonal Hususiyetleri Meselesi*. İstanbul: Numune.
Saygun, Ahmet Adnan (1936). *Türk halk musikisinde pentatonism*. İstanbul: Numune Matbaası.
Saygun, Ahmet Adnan (1976). *Béla Bartók's Folk Music Research in Turkey*. Budapeşte, Akadémiai Kiadó.